

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Izhaja

1. in 16. vsakega mesca
in velja s poštnino vred
in v Mariboru z pošiljanjem
na dom
za celo leto . 2 fl.
" pol " . 1 fl.
" 1/4 " . 50 k.
Brez poštnine in
pošiljanja 1 fl. 80 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 8 k.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi se ne
prijemajo.

Oznanila se prijemljejo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 7.

V Mariboru 16. aprila 1867.

Tečaj I.

Nekaj za vsakdanjo rabo.

„Mi smo sklenili obrniti se še enkrat do Svojega naroda.“ S temi besedami so svitli naš cesar 1. marca t. l. razpustili deželne zbornice v Pragi, Brnu in Ljubljani, in zavežali nove volitve. S tem so dobili slovanski narodi tikraj Litve zopet nekoliko svoje osode v lastne roke. In zdaj ko so volitve končane, smemo ponosno reči, da so narodi dobro gospodarili s talentom, kterega jim je bil cesar izročil. Da si ravno je vlada s svojimi privrženci, s plačanimi uradniki in gospodovanjateljimi ptujci, vse žile napenjale, da bi zadušila pravi glas in resnično voljo naroda; osramotila je stanovitnost našega ljudstva vse prizadevanje vladine: narod je govoril svojemu cesarju, kakor je čutil in mislil, kakor je bil prepričan.

Res bil je hud boj. Ali boj je bil narodu na korist, kajti videl je, da zamore stati na svojih nogah, da je kos oskrbljevati sam svoje zadeve, spoznal je z eno besedo: da je polnoleten. Pa Bog ne daj, da bi le pri spoznanju ostalo; to spoznanje naj nas timveč spodbuja, da bomo v prihodnje svoje reči res tudi sami oskrbovali, da bomo tudi sami za se delali.

Pa nam brž ko ne kdo poreče: Saj smo si izvolili poslancev, do kterih imamo zaupanje; naj nam toti napravijo dobrih in pravičnih postav; vlada pa naj jih vestno spolnuje in izvršuje. — Ali ljubi prijatelj, ne čutiš, da si dal zopet svojo osodo iz rok! Ali ne čutiš, kako močno diše te besede zopet po tistej nesrečnej navadi, vsled ktere smo vselej in povsodi le vlado na pomoč klicali? Vlada pa to navado opazivša ni se pustila dvakrat prositi. Zdelo si je edino in vse mogočno, menila je, da je ni sreče, kjer jej ni ona s svojimi ukazi, povelji, postavami odprla vrat. Tako je prišlo, da ni nekdanj človek drugega posla imel, kakor od ranega jutra do poznega večera zaukaze spolnovati; in gorje mu, če jih ni spolnil! Ti zaukazi so do male pike določevali, kako se mora vsaki stan nositi, kaj sme kateri rokodelce delati, po čem sme živež kupovati in prodajati, koliko plačila se mora dajati delavcem in družinčetu, velevali so celo, kake jedi smeš kuhati in koliko gostov povabiti k krstu, ženitovanju ali pogrebu. Toliko postav tirjalo je tudi dosti uradnikov. Teh je naraslo na zadnje toliko, da se jim ni moglo več na prste gledati in dasiravno so državi neizmerno veliko stali, so le redko kdaj to dosegli, za kar so bili namenjeni — za obči blagor. Pri takem ravnanju je naša država vedno bolj pešala. Narodi sami so to že dolgo čutili, prav očevidno in tudi zunanje pokazalo se je to pri zadnjih dveh vojskah 1. 1859 in 1866. Naš cesar spoznali so tudi sami, da tako se ne sme in ne more več gospodariti.

Z diplomom (pismom) od 20. oktobra 1860 oklicali so toraj za celo Avstrijo vstavo, to je: ustanovili so, da odsihmal nima v Avstrii nič več postava biti, cesar ne bi od ljudstva izbrani poslanci sklenili in cesar potrdil. Oblast postav dajati deli toraj odsihmal prav za prav cesar s svojimi ljudstvi. Pa tudi oblast tako napravljene postave spolnovati ali izvrševati so cesar vladil nekoliko prikrajšali in mnogo takega posla izročili srenjam ali občinam, okrajnim zastopništvom in deželnim zborom. Cesar sam so toraj vladil od vzeli nekoliko njene moči in jo izročili svojim narodom: cesar sam nas toraj vabijo, da vadimo in skušamo svoje moči, t. j. da delamo.

Toliko kar se tiče vlade.

Rekli smo zgoraj, da se bojimo tudi vgovora: „Saj smo si izvolili poslancev, do kterih imamo zaupanje; naj nam toti napravijo dobrih in pravičnih postav.“ Res bi nam taki vgovor ne bil po volji, ker nam to vedno sklicovanje na druge nikakor ne more biti všeč. Poslanci so sicer res naši in če izvezemo Koroške Slovence, moremo in moramo z njimi zadovoljni biti. Da kažemo do njih zasluženo zaupanje, je lepo, bo njih same tudi veselilo ter jim obili trud in bridke ure, ki jih bodo doživeli poganjaje se za naše pravice, vsaj nekoliko povrnilo in olajšalo. Pričakovati pa vse le od njih, pa držati križem roke, bi bilo krivično, ker bi mi od njih zahtevali, kar pretega njih moči in cesar sami storiti nečemo. Oni nam zamorejo odstraniti postave, ki so nam škodljive, napraviti drugih, ki nam bodo na korist. Sami pa se moramo teh postav posluževati, tirjati, kedar pridemo z njimi v dotiko, tudi od drugih, da jih spolnujejo. Kaj bi nam pomagalo, ko bi nam poslanci še tako lepo pot napravili in vgladili, ko bi pa mi ne hteli po njej hoditi? V kratkem bi jo zopet trava zarasla. Kaj bi nam koristile še tako dobre postave, še tako imenitne pravice, če bi jih pa mi puščali trohneti na papirju.

Če končno še premislimo, da srenje nekoliko še niso tako urejene, kakor bi imele biti in da ima njih delokrog precej ozke meje; če premislimo, da o okrajnih zastopništvih še ploh ne vemo prav ali so miš ali ptič in da, kakor so zdaj sestavljena, mi Slovenci kar nič dobrega od njih pričakovati ne moremo, nam ne ostane, če hočemo svoje reči na bolje spraviti, nič drugega kakor lastna pomoč. In ne branimo se je, saj nam že prigovor pravi: Kdor si pomaga sam, temu pomaga Bog!

Izposlovali so nam naši zagovorniki po zborih in časopisih nekoliko koristnih pravic. Da te ne ostanejo samo črka na papirju, bode si trudil „Slovenski gospodar“ v prihodnjih listih vzbuditi Vašo ljubezen do njih.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

III. v dele zarodnega lesa:

a) Oke ali popki so jajčasti izrastki na bunki ali kolencu rozge, v nježne znotraj zelene, zunaj rjave listke zamotani. Črez to je še neka volnata prevleka, ktera je mraza varuje.

Oke so trojne:

1. lesne; te so male špičaste, plošnate in bolj skrčene, ktere samo listje in mladike brez grozdja poganjajo.

2. plodne, te so bolj široke, kakor okrogle skoraj štiri-voglata dobro dozorene in čvrste. Tote dajo grozdje.

3. slepe ali speče, če so na starem lesu ali poleg plodnih ok, ktere še le v drugem letu, kako rozgo z plodnimi okami pognati morejo.

Rozge z kratkimi kolenci, gostimi očesi in čvrstim lesom so naj pripravnejše za sajenje, kolče, ključe. Vendar se skoro vsako trsovo pleme drugače razsaja; nektero močno, drugo slabo, nektero rano, drugo pozno žene.

Oke ali popki se navadno takole izcimajo:

Kedar se spomladi oči napuejo, so v mrazu in mokroti zelo občutljive in prav rahlo stoje, da lahko odletijo. Od znotraj že skrivajo prihodnji sad to je kavernke in listje.